

Fél 7 tályban ugyan csak parancsot kaptunk a helyőrség parancsnoktól, hogy a Szeged-i utra kirendelt páncélos egységet azonnal vonjuk be és a lőszer behordást kezdjük meg, a bentlévő lőszerrel hagyjuk helybe és várjuk a további parancsot. /:A bizottság megjegyzi, hogy az azonnali védelmet gyakorlatban nem terveztük meg; hivatkozva arra, hogy a gépkocsikat nem tudjuk beindítani, így azonnal indultak el, de mire kiértek volna be lettek rendelve.

Nagy Imre beszédjének elhangzása után, melyet rádió keresztül hallgatott meg az egység egységparancsnoki állományának nagy része világosan látta a szovjet csapatok ténykedésének célját és megértette azt, hogy a szovjet csapatok nem elfoglalni mentek Budapestet, hanem az ellenforradalom leverésére indítottak általános támadást. Így az egység parancsnoka is többször kapta a Szeged-i egységéni azonnali bevonultatását, ami később meg is történt, déli 13.00-ra vissza lettek rendelve.

Az egység forradalmi tanácsa látva azt, hogy az egység parancsnoksága és tiszti állományának nagy része határozottan ellenez mindenféle tevékenységet, amely a szovjet egységek ellen irányulna követelték, hogy az egység ne tétlenkedjen, hanem vonulassuk fel valamennyi lövegünket a város és a laktanya környékére esetleges szovjet támadás elhárítására. Különösen aktívan követelte ezt a forradalmi tanács elnöksége, és Balatoni László fhdgy., aki odáig ment hogy a parancsnokot félrehozta és megtiltotta neki, hogy bárkivel is beszéljen a Forradalmi Tanács engedélye nélkül. A forradalmi Tanács e tevékenységét elősegítette az, hogy az előjáró Forradalmi Tanács nevében Mészáros József örgy., a honvédtörf. kijött az egységhez és a következőket mondta: "En mint az előjáró forradalmi tanács tagja a leghatározottabban elrendelem az előjáró forradalmi tanács nevében, hogy a szovjet elleni védelmet azonnal szervezzék meg, aki ennek nem tesz eleget forradalmi bíróság elé lesz állítva."

Ugyanezt a parancsot megkaptuk előzőleg az akkori volt helyőrség parancsnoktól is távbeszélőn keresztül.

Mikor ezt az e. parancsnok és törzsre vonatkozó végrehajtani, amire egyáltalán nem is került végsősorban sor a Forradalmi Tanács a parancsnokot külön behívta a törf-i irodába és azszalt verve bejelentették, hogy a forradalmi tanács azonnali lemond, semmiféle felelősséget nem vállal, mindenféle felelősséget a parancsnokra hárít át.

Utánna a forradalmi tanács egyes tagjai lementek a legénység közé és a parancsnokság ellen kezdtek uszítani, aminek eredményeképpen a másod éves legénység kb. 150-180 fő felvonult a parancsnoki épületbe élén Herman és Plavec tizedesekkel ah akkori Forradalmi Tanács tagjaival követelték, hogy azonnal szervezzük meg a harcot, vagy induljunk Budapestre segítséget adni a szovjetek ellen, vagy más esetben pedig szereljük le a másod éves legénységet.

Ezekután a parancsnok engedélyt kért, hogy a helytelen irányba terelődő és egyes lehet nevezni ellenforradalmárok által feltüzelt tömeg hisztériáját levezessük, engedélyt kért az

elöljáró parancsnoktól a másodéves harcosok leszerelésére, amit végre is hajtottunk a leszerelési könyvek segítségével. Fegyverek és a felszerelés leadása ellenében.

Ezen a napon a városi Forradalmi Tanács nevében polgári személyek jelentek meg a laktanyába, felfegyvereztek. Egy Pöröskei nevű vezetéssel, aki a B ényászat gépgyárában mérnök volt és fegyvert követeltek a parancsnokságtól, különösen sorozatlövő fegyvereket, géppisztolyt, golyószórót, azzal az indokkal mint ahogy ők mondták, hogy fel tudják venni a harcot "a ruszók" ellen.

Miután a parancsnokság erre nem volt hajlandó és egyetlen fegyvert nem adott ki mondván, hogy mi nem harcolunk a szovjetek ellen és nem is segítünk ebben senkit, erre a tiszteket árulóknak nevezték. Csupán 5 db. géppisztolyt és egy néhány kézigránátot vittek ki a parancsnok engedélye nélkül amit Nagy József hdgy., adott ki az ezred fegyverzeti műhely parancsnoka.

Másodéves harcosok leszerelése után, úgy a tiszti állomány, mint az első éves harcosok a helyén maradt mindenki és lehet mondani, hogy egységünk továbbra is egységes volt és az is marad, úgy fegyverben, mint más anyagban az egységünket kár nem érte. Meg kell jegyezni, hogy a reggel kiadott kézigránátot és géppisztolyt, sok más fegyverrel együtt összeszedtük és behoztuk a laktanyába.

Összefoglalás:

Tanulságképpen most már megállapíthatjuk, hogy a november 4-i terjedő időszakban a lőszerraktárnál lévő lövöldözés csupán pánik keltés volt a harcosok részéről, mert amikor ti-i órséget állítottunk lövöldözés nem volt.

A fegyveres felkelés első napjaiban a személyi állomány túlnyomó többsége állást foglalt a kormány mellett és elítélte az ellenforradalmi tevékenységet, amit a kormányhoz elküldött táviratban is kifejezett.

A személyi állomány részére több esetben tartottunk ezred gyűlést, ahol ismertettük a kialakult helyzetet.

A személyi állomány hangulata az eseményekkel kapcsolatban a Katonai Tanács megválasztásáig egységesnek mondható ugyan úgy, a katonai vezetés is.

Az ezred egységének és harcászultságának megbontását a Katonai Tanács megválasztása eredményezte, mely után az osztály idegen elemek /30 fő kulák, csendőr stb./ bomlasztották az alegységeket. Különböző helyeken gyűléseztek.

A fő hangadók az ezrednél Hermann András szkv. Király József szkv. Plavec István tiz. Laczi István tiz. és Berzi Béla tizedesek volt k.

1956.10.hó 31-én az alakulatnál megalakult a forradalmi katonai tanács. A tanács megalakulásának előzményei a budapesti alakulatoknál a forradalmi tanácsok megalakításának hatására. Az alakulatnál Matolcsi Imre. fhdgy, Kertész Lajos.hdgy, Papp István.hdgy. Mészáros József.fhdgy kezdeményezésére és álltaluk folytatott agitáció hatására 1956.10.29-én alakult meg.

Ezek a személyek azzal fordultak a pk.bajtárhoz, hogy alakulaton belül létre kell hozni a forradalmi tanácsot, amit az alakulat pk-a nem engedélyezett. A pk.engedélye nélkül a feat leirt személyek a forradalmi katonai tanács megalakításával kapcsolatos agitációs munkát tovább folytatták, melynek hatására 1956.10.31-én megalakult a forradalmi katonai tanács.

Az alakulat forradalmi katonai tanácsába helyet kaptak:

K e r t é s z	Lajos.hdgy.	/gja.szol.fón./
M é s z á r o s	József.fhdgy.	/üteg.pk./
M a t o l c s i	Imre.fhdgy.	/pk.h./ P a p p István.hdgy.
M o l n á r	Imre.fhdgy.	/hir.fón./ /élm.szol.vez./

A ferr.katonai tanács megválasztása a legnagyobb zűrzavar közepette zajlott le. Melynek indító oka az volt, hogy Kertész Lajos hdgy és Papp István hdgy azt hangoztatták a személyi állomány előtt, hogy minak a Pk. majd a ferr.tanács irányítja az alakulat életét, még olyan hangokat is hangoztattak ha egy honvéd kapja a legtöbb szavazatot az lessz a Pk.

A Ferr.kat.tanács megalakulásának hatására az alakulat fegyelmi helyzete összeomlott és a pk.parancsait a tisztok egyrésze és a harcesek zöme csak másodrendű kérdésnek tekintették.

A forradalmi katonai tanács ténykedése:

Első feladatként követelték hogy az alakulat politikai helyettese Bokhrát szfjs. mondjon le beosztásáról és rendfokozatáról, és hagyja el az alakulatot és a Helyőrséget /agitáljon a forradalom mellett/.

Az alakulat elh.ti-ét l l i a József.fhdgy.-ot 1956.10.31-én lakásáról behozták a laktanyába és letartóztatták. Majd át adták a szegedi forradalmi tanácsnak.

A Helyőrségi forradalmi tanácsban helyet kapott illetve beállasztották Kertész Lajos.hdgy. és Matolcsi Imre.fhdgy.-ot.

1956.11.hó 2-án a Helyőrségi katonai tanács ismertette Szeged város védelmi tervét amelyen résztvett az alakulat pk-a és itt konkrétan meghatározták az alakulat részére hogy hol kell a tüzelő állásokat el foglalni abban az esetben ha jönnek a Szovjet csapatok.

A védelmi tervet a forradalmi tanács pk-a Gosztonyi István órn. és a forradalmi tanács törf-e Vigh Illés órn. ismertette.

Az alakulat forradalmi katonai tanácsának tagjai közül Mészáros József.fhdgy./nyiltan/ és Kertész Lajos.hdgy. nyiltan szították a Szovjetek elleni harcra és azt hangoztatták hogy a legkisebb gyerektől kezdve a legöregebb emberig mindenki el van szárvá, és az utolsó csep véreig kész harcolni a Szovjetek ellen. Mészáros József.fhdgy. kapcsolatot tartott a szegedi teherfuvarozási vállalattal, állami gazdasággal akiket felvilágosítással látott el.

Az alakulatnál a Heő-i forradalmi katonai tanács naponként kért harc érték jelentést melynek következtében a polgári forradalmi tanács

Szeged 1956. 11. 2. órn.

teljesen tisztában volt az alakulat felszerelésével és helyzetével. 1956.11.hó 4-én.07.00.-h kor amikor világossá vált hogy a Nagy Imre kormány csődöt mondott és a Szovjetcsapatok beavatkoztak Budapesten az ellenforradalom leverésére, az alakulat részére a szegedi forr. kat. tanács újabb harci erődöt rendelt el, az alakulat pk-át a forr. kat. tanács behívta és elrendelték a pk-nak hogy a Szovjetekre nem kell löni. Ezt a parancsot a Szegedi forr. tanács elnöke személyesen távbeszélőn kapta a Ho. pk-tól.

1956.11.hó 1-én. szegedi forradalmi katonai tanács tagjai Budapestre érkező két honvédszemélyt és 3 polgári személyt küldött az alakulat hoz elszállítás céljából, akik nyílt ellenforradalmi tevékenységet folytettek ki az alakulat katonái között, melynek hatására az alakulatnál ellenforradalmi csoportok alakultak, akik tartották a kapcsolatot Budapesttel és az utcán lévő polgári csoportokkal.

Az ellenforradalmi tevékenység kialakulását az alakulatnál elősegítette "Szabadeurópa hangja" amiről a katonák rádió keresztül szereztek tudomást. A szabadeurópa rádió adásának gátlását megakadályozni nem tudtuk.

1956.11.4-én a déli órákban nagyobb létszámú polgári személy gyülekezett a laktanya előtt és fegyvert követeltek, azonban fegyverük nem kaptak szét lettek oszlatva.

1956.11.hó 4-én. az előljáró parancsnoksággal az alakulat összeköttetése megszakadt. Ettől az időtől kezdve a szegedi kat. forr. tanácstól sem kaptunk semmi utasítást.

1956.11.hó 4-én 17-00-h kor Kertész Lajos hdgy. vezetésével 3 polgári személy jött be a laktanyába azzal hogy a szegedi forr. tanács kiküldöttjei. Összehívták az alakulat személyi állományát és az egyik polgári személy kinek neve ismeretlen beszédet tartott a személyi állománynak. A beszéd nyílt ellenforradalmi uszítás volt. Beszédében megemlítette, hogy mincs parancsnok, tisztokban nem bíznak, az újjonnan alakult Kádár kormányt nem ismerik el, nem kell Kommunizmus.

Szeged népe azt követeli önöktől, hogy akadályozzák meg a Szovjet csapatok Szeged területére történő bevonulását. Szervezzünk partizán csoportot, annak vállasszunk egy parancsnokát és minden erővel harcoljunk a Szovjetek ellen. Aki nem akar harcolni az tegye le a fegyverét és adja át a harcolni kívánó polgári személyeknek s utána menjen haza semmi bántódása nem lesz. "elvetették hogy a szegedi forr. kat. tanácsba új külfötteket vállasszunk mivel az előző forradalmi kat. tanács tagjai nem voltak eléggé aktívak. Elvetették többek között azt, hogy az újjonnan meg vállasztott küldött lehetőleg honvéd legyen mert a tisztékbe nem bíznak, erre felszóllították a személyi állományt hogy önként jelentkezőket kérnek akik vállalják a forradalmi tanáccsal való

együtt működést. Az új fenn. tanácsba önként jelentkeztek Racz József. fhgy. és Agh Ferencz. őrv. Ezen két személyt elvitték a fenn. tanács ülésére azonnal.

1956. 11. hó 4-én 18.00.-h kor a pk. összehívta a tiszteket és a tsz. tt ket. Az értekezleten a tisztek kérték a pk elhatározását. Elhatározása az volt hogy egységben maradunk és megvédjük a laktanyát.

Azon idő alatt míg a pk. a megbeszéléseket folytatta a tisztekkel az őrség tagjai ott hagyták a helyüket és eltűntek. Az őrség megszűnése után a laktanyába nagylétszámú polgári személy jött be. Fegyverzt és egyéb felszerelést követeltek. Ezen időben tértek vissza az újjenna jelenkező katonai tanács tagjai azzal hogy azonnal el kell foglalni a tüzelő állásokat mert már közelednek a Szovjet h-kik Szeged felé.

Erre az időpontra azonban a tisztek és harcosok nagy része eltűntek a laktanyából így a kat. tanács tagjai ismét visszamentek a fenn. tanács hoz és jelentették az eseményeket. Erre a szegedi fenn. tanács hangos bemondóm keresztül felhívást intézett Szeged Népéhez a következő szöveggel.

Gk. vezetők, löveg kezelők valamint azon személyek akiknek fegyver és ruha kell jelenkezzenek az alakulat laktanyájában. Erre a felhívásra azonnal reagáltak és nagyobb csoportokban vonultak a polgári személyek a laktanyába hogy eleget tegyebek a felhívásnak. A fenn. tanács megbízásából egy Hárthista szds. ellenőrizte a polgári személyek felszerelését és a riadó végrehajtását. A riadó elrendelése előtt az alakulat katonái közül kb. egy 20 fős küldöttség vonult fel a pk. hoz azzal a követeléssel hogy mondja meg mi a szándéka mivel ők úgy hálolták hogy nem akar a szovjetek ellen harcolni. A csoport vezetője Szántó Iván. szkv. volt és kijelentették hogy nem hagyják cserbe a fenn. tanács tagjait és intézkedéseit.

Amikor a polgári személyek nagycsoportjai meg lepték a laktanyát a pk. kocsira ültettek a még meglévő katonákat és 4 löveggel és 10 gk. val az ő vezetésével elhagyták a laktanya területét, azzal a céllal hogy a meglévő személyi állományt és fegyverzetet kivonja a Szovjet csapatok elleni harcból, amely ellenkező esetben a polgári személyek kezében került volna. A fent említett személyekkel és anyagokkal a pk a volt Sövényházi taborhelyre vonult, menetközben azonban a gk-án lévő katonák 60 %-a megszökött.

Az alakulathoz 1956. 11. hó 4-én este kialakult rendkívüli állapot előidézője teljes egészében Kertész Lajos. fhgy. kíséretében megjelent 3 polgári személy megjelenése és felhívása váltotta ki amire már utaltunk az előbbieken, ennek tudható be az alakulat teljes szétzülése és az anyagraktárak kirablása fegyverzet és egyébbb technikai anyagok széthurcolása.

nov. 4.

Pécsre éme

Voltak olyanok is akik köpködtek bennünket. Nem kis mértékben voltak, akik üdvözöltek bennünket. Ezredünket 26.-án 08.00-kor a pécsvárad- uti A/1. laktanyába helyezték el, ahol egy felszámoló alakulat még ott lévő 60 tisztje és az AVH. belső karhatalom szállás csinálói 80 fővel, kézi fegyverekkel felszerelve a laktanya biztosítását és Pécs város rendjét tartották fent. Ez idő alatt az e. pk. Bogya imre szds. a megyei pártbizottságon volt eligazításon. A laktanyában lévő AVH. pk.-ja beérkezésünk után utasította Szalma fhdgy.-t az e. törf., hogy szervezzen kisebb csoportokat, mely csoportokban 5-5 fő államvédelmi katonát is beosztottak. Ezeket a csoportokat megalakítottuk és azonnal kiküldtük a város különböző területeire gépkocsikkal a tömeg feloszlására, délutánra ezek a rendet teljesen helyreállították Pécsen. Ebben a munkában szorosán együttműködtünk a belső karhatalommal, a rendőrséggel, valamint a határőrség Pécsen lévő részeivel.

Október 26.-án este 23.30-kor a megyei főoszt. épületében lévő ezred mű. szakaszt, e. felderítő szakaszt és az e. vegyvédelmi raját Kácz József hdgy, Török Balint hdgy. és Szabó Lajos hdgy. kiküldtük Komlóra, hogy nyújtsanak segítséget az ottlévő fegyőröknek a 870 fő rab kitörésének megakadályozásában. A kiküldött részleg egyrésze a rabok őrzését látta el, a másik része pedig a komlói karhatalmi erőt erősítette meg. A rabok, akik már arra az időre valamennyien az udvaron voltak, látva az erősítés érkezését, vissza húzódtak az épületbe, így különösebb beavatkozásra ekkor nem került sor.

Még ezen a napon tudomásunkra jutott, hogy az esti órákba Pécs városában nagyobb tüntetést szerveznek. Erre Bogya szds. intézkedett a csoportok kiküldésére a város tereire, utcákra a járőrözés megszervezésére és a fontosabb objektumok megszállására. / pártszékház, főposta, megyei főoszt., stúdió, rellé, déli őrs, vasut állomás, Mecsek-szabolcs, bránium-bánya, repülőtér stb./ Bent a laktanyában a belső karhatalommal és az e. közvetlen alegységeivel megszerveztük a laktanya biztosítását. Közben este a tüntető tömeget a katonák riasztó lövésekkel szétzavarták és a rend teljesen helyreállt. A tüntetésből kimenekült hangadokat a rendőrség őrizetbe vette.

Egységünk politikai munkásai Széll István fhdgy. kivételével az első pillanattól kezdve elítélték a fegyveres ellenforradalmat. A benivott 70 fő egyetemista szintén egyetértett az ellenforradalommal, akiket mindjárt elszigeteltünk a személyi állományból.

116

récsre nov. 3.-án 20.00-kor a laktanyához érkezett 7 drb. szovjet harckocsi egy szds. vezetésével, ugyanakkor Csikor alez. egy kiküldöttséggel kijött elébük, hogy hagyják el Récs városát, a szovjet szds. kijelentette, hogy ő nem tárgyal Csikorral, hanem várja meg a pk.-t aki kb. 30. perc múlva itt lesz, azonban a kapott parancsot úgy is végre fogják hajtani. 20.30-kor kb. 200 drb. szovjet harckocsi érkezett, még a beérkezésük előtt Csikor alez. telefonon Szalma fhdgy. és Bogya szds.-nak, parancsot adott, hogy páncéltörő lövegekkel vegyék fel a harcot a szovjet harckocsikkal. Mivel Csikor személyesen is megjelent, így Szalma fhdgy. kénytelen volt 2 drb. páncéltörő löveget kiküldeni, de parancsot adott a löveg pk.-nak, hogy senki meg ne próbáljon lőni a szovjet harckocsikra, közben amikor beérkezett a többi szovjet harckocsi, szovjet tisztek barátságosan üdvözöltek bennünket és közölték velünk, hogy nyugodtan alhatunk, mert ha mi nem lővünk rájuk, ők sem lőnek senkire. Mi erre elrendeltük az általános pühenőt és takarodót. Parancsot adtunk, hogy senki nem lőhet a szovjet katonákra.

117

Nov. 4.-én hajnal 04.00-ra a szovjet csapatok körül rogták a laktanyát és a kapunál pedig megjelent a ment említett szovjet szds. S is közölte, hogy a parancsnokkal akar beszélni. Bogya szds. lement hozzá és a szovjet tiszt jelentkezett nála, a következőket mondotta; "itt a laktanyán kívül én vagyok a pk. a laktanyán belül pedig te vagy a parancsnok, most pedig belül is átveszem a parancsnokságot, kérem a fegyvered". Bogya szds. a fegyverét odaadta és elrendelte az ezrednek a fegyverek leadását, ami még is történt. Az egyik épület felső emeletén felsorkoztatták az egész személyi állományt és a szovjet katonák megmotozták bennünket. Parancsot adtak a reggeli elkészítésre és kiadására, majd felsorakoztatták ismét a személyi állományt és a katonákat haza küldték, mondván, hogy nincs magyar néphadsereg. A tiszteknek pedig adtak 3. drb. gépkocsit, amellyel ők 4.-én este Nagyatádon voltak. Gépkocsiaiink, páncéltörő, és aknavető lövegeink, valamint az egész ezred fegyverzete és lőszere récsen az A/1. laktanyában maradt.

IV.

Ezredünk ténykedése november 4.-től napjainkig.

Nagyatádon nov. 4.-én este Bottyán szds. parancsára az elhárító tiszteket a börtönből kihozták, 5.-én hajnalban pedig, amikor a szovjet alakulatok Nagyatádra beérkeztek kiszabadították a börtönből az ottlévő pártfunkcionáriusokat is. A laktanyában az e. Nagyatádon lévő részlege a nemzetőrséggel együtt kirabolták valamennyi raktárunkat és teljesen szétzüllöttek.

47
1956. október 30-án:

Az e. állományának kétharmad része gk-n Budapestre távozott. Az egység pk.-a Bötykös István szds. megbízott pol.h. Virovecz szds., TÖRF. Papp Béla szds. Az egységen Kaposvárról úgy indították utba, hogy az ellenforradalom leverésére megy.

Budapesten viszont a Petőfi lakt.-ban a HM-ből küldött tisztek úgy fogadták az egységet, hogy a Nagy Imre kormány megbukott és a továbbiakban nincs hadsereg, nincsenek tisztek, nincsenek honvédek és nincs felkelő sem, hanem csak "forradalmár"-ok vannak. Hogy a "forradalmárok"-hoz tartoznak annak az a jele, hogy a gk. jobboldali lámpáját ki kell kapcsolni. Ekkor már az egység körül ott nyüzsögtek a katonaruhába öltözött egyetemisták, akik harcosaink között párt és államellenes agitációt folytattak. Mindezeknek meg is lett az eredménye. A 2. zj. gp. szd.-ának egyes tagjai már ekkor kijelentették - mikor megtudták, hogy az Akadémia utcai párt központot kell megvédeni -, hogy erre nem hajlandóak és, hogy menet közben lelövik a tisztjeiket. Ettől a szándéktól csak akkor állnak el, amikor megtudták, hogy az államvédelmi hatóság embereitől kell visszafoglalni a pártközpontot.

Mintán az egység beérkezett a Petőfi lakt.-ba Bötykös szds.-tól a pk.-ok pcs.-ot kaptak, hogy válasszák meg alegységként "Katonai Tanács tagjait". Ezt a bizottságot ott hirtelenében meg is választották. Ez a választás abból a szempontból jól sikerült, hogy a "Katonai Tanács" tagjai többségében párthü, párttag, ill. párton kívüli tisztek lettek. Ez annak tudható be, hogy ekkor még az egységnél a pol.h.-i intézmény élt és a pol.h.-eknek a pk.-okkal karöltve sikerült elkerülni azt, hogy a tanácsba osztályidegen, huligán emberek kerüljenek.

A tiszt bajtársak véleménye alapján itt a Petőfi lakt.-ban nem történt más mint az, hogy a Pesti ellenforradalmárok birtokukba vették a mi ezredünket is. Gyenei hdgy. véleménye szerint Bötykös szds. az e. pk.-a semmi ellenállást nem tanúsított, hogy az ellenforradalmárok kezükbe ne kaparítsák az ezredet, pedig erre akkor még lett volna lehetőség.

A Petőfi lakt.-ban a minisztériumból kintlévő tisztek Budapest fő objektumaihoz széjjelosztották az ezredet.

nagyatádról 3 irányból kivezető utvonal biztosítását meg kell szervezni. Ezt az utasítást a löv. e. Katonai Tanács kapta, amely elkészítette a biztosítási tervet és a nagyatádi forradalmi tanács elnöke Tusa Gábor hagyta jóvá.

Ez azért vált szükségessé, mivel már az a hír járta, hogy a Szovjet csapatok, vagyis harckocsizó egységei közelednek hazánk határai felé.

110 A Ez időszakban ezt a feladatot "ugy ahogy" azért teljesítettük, hogy a helybeli lakoságnak honvédség iránti bizalmát megőrizzük. Ugyan akkor a pk. bajtárs összehívta a párttag és magasabb beosztású tiszteket, ahol annak eshetőségét, ha jönnek a Szovjet csapatok megbeszéltük, hogy nem fogunk ellent állni és nem adunk le egyetlen lövést sem rájuk.

Ezen ténykedést azon keresztül is biztosítottuk, hogy a védelemre kiküldött lövegeket a tüzelőállásban nem ratifikáltuk, a tüzelő állást a legrosszabb helyen helyeztük el, a lőszer nem lett zsirtalanítva és beélesítve.

1956 november 2.-a.

Ezen a napon még biztosabb híreket kaptunk arról, hogy közelednek a Szovjet egységek. Amár korábban elrendelt mozgosítás is megkezdődött ezen a napon.

1956 november 3.-a.

110 B Teljes egészében megtörtént a tartalékosok behívása és a személyi állomány feltöltése. Még ezen az éjjel 2 üteget kiküldtünk amár kintlévő lövegek váltására. Összesen 4 üteget alakítottunk 4-4 löveggel. Ebből tervszerint 3 utvonalon 1-1 üteg biztosított volna és 1 üteg a laktanyában tartalékként szerepelt.

1956 november 4.-e.

Hajnaltól már mind három üteg tüzelőállásban volt, várva a további fejleményeket és parancsot.

26 Konkrét hírt kaptunk, hogy a Szovjet harckocsizó egységek e nap virradór a nagyobb városokat körülzárták, így a közelünkben lévő Kaposvárt is, ahol a ho. parancsnokságunk székel. Ennek tudatában úgy mondván nagyobb lett a biztonsági érzésünk. Így kora reggel a parancsnok bajtárssal megbeszélve önként jelentkezőkkel elhatároztuk, hogy kiszabadítjuk a börtönből az elhárító tiszteket, így négy fő ezt a feladatot végre is hajtotta

Ez időben már nem bizott bennünk a nagyatádi forradalmi tanács, amely azt kívánta tőlünk, hogy vegyük fel a harcot a Szovjet harckocsikkal szemben ha jönnek Nagyatád községbe. E bizalmatlanság elhárító tisztjeink kihozatalával csak fokozódott.

Ütegjeink tüzelőállásban voltak éppen ezért reggel a pk. bajtárs, törf. htpf. körbejártuk a tüzelőállásokat és külön megbeszéltük az üpk.-al, ha jönnek a harckocsik ne nyissanak rájuk tüzet, később pedig azt az utasítást adtuk részükre, hogy manőverezzenek be a laktanyába. Erre a hírre több "forradalmi" katona othagyta ütegét és eltávozott fegyverrel és honvédségi ruházattal együtt a környékbe otthonába, utközben elszorták fegyvereiket.

Ugyan akkor az őrségben lévő katonák elhagyva felállítási helyüket fegyverrel együtt eltávoztak haza.

Még ez nap délután megérkezett a Pécsre vezényelt ezred katonáinak egy része és azt a hirt hozták, hogy a Szovjet egységek Pécsen feloszlatták őket és azt mondták, hogy menjenek haza, majd lesz még Magyar Hadsereg. Ez a hír igen komoly kihatással volt a mi katonáinkra is, habár pk. bajtárs ezt a hangulatot a legnagyobb mértékben leszerelte, mivel megígérte a katonáknak, ha esetleg feloszlik az osztály személyesen fogja őket hazaszállítani.

Ez időtől nem volt meg a teljes bizamunk katonáinkban, mivel ők is jobban halgattak a nagyatádi forradalmi tanács tagjaira és minden áron fel akarták venni a harcot a Szovjet csapatok ellen.

Annál is inkább fokozódott a bizalmatlanságunk katonáink iránt, mivel a fő forradalmi katonánk Leopold Jenő honvéd kézigránáttal felskerelve járkált közünk még fogdába nem tettük, onnan pedig az őrség feloszlásával megszökött, ugyan csak vele együtt szökött meg a letartoztatott Rigó Pál őrm. aki azért lett letartoztatva, mert ezen a napon a forradalmi tanács egyik tagjának lőszer csempészet ki, amelyen rajtakaptuk. Közben jelentés érkezett, hogy 5-én virradó éjjelre a civil lakosság megtámadja a laktanyát, mivel nem akartuk felvenni a Szovjet csapatokkal a harcot, így a laktanya biztosítását a tisztikarból és a tsz. tiszt-helyettesekből szerveztük meg.

Ugyan akkor a tisztek szolgálatot láttak el a laktanya egyéb részein is, viszont ez idő alatt a körletben lévő katonák feltörték a különböző raktárakat és nagy mennyiségű honvédségi anyagot onnan elvittek, mely utólagos megállapítás alapján Osztályunknál 313 413.42 -forint összeget tesz ki. Ugyanakkor megpróbálták az ezredhez hasonlóan gk-ikat is vinni magukkal ill. azzal menni. Ezt azonban a Pk. bajtárs, a htpf. főnök személyesen megakadályozták és utasítást kapott a gjm. szolg. főnök, hogy a gk-ik-

ből az akumlátorokat egy helységbe szedje le, valamint a gyújtást 206
verje össze.

26
Ez este még megpróbáltuk a Járási Pártbizottság tagjait kiszabadítani a börtönből, de ez már nem sikerült, mivel a nemzeti bizottság megerősítette a börtön őrseit, fegyveres harcba nem akartunk bocsájtkozni, mivel céltalan lett volna.

Egész éjjel a laktanyát biztosítottuk, vártuk a jelzett támadást, illetve a Szovjet csapatok megérkezését.

1956 november 5.-e.

Az éj folyamán a várt támadást nem kaptuk meg, ellenben regge 06.00 kor megérkeztek a Szovjet csapatok harckocsijai, akik minden ellenálás nélkül jöttek be a laktanyába.

Rövid tárgyalást kezdtek a két alakulat pk.-val, ezt követően a személyi állomány felsorakozott és a heő. pk.-a elrendelte az összes fegyver és lőszer összeszedését és egyhelyen való tárolását, melyet már szovjet őrség vett őrizetbe.

Valamint elrendelte, hogy a felforgatott körleteket rendbe kell tenni és az összes szétlévő anyagokat össze kell szedni, mely feladatot az osztály katonái kapták.

Fegyverek összeszedése rendben meg is történt. Azonban mivel a Szovjetek őrizték a raktár ebből az a rémhír született, hogy az egész laktanya őrséget a Szu. pság veszi át, és lezárja a laktanyát és utána senki se hagyhatja el. Így ebéd után azt tapasztaltuk, hogy a tőlünk lévő lőszer őrségen kívül 6 fő katonán van, a többi elhagyta a laktanyát és hazatávozott.

A szovjet csapatok bejövetele után a tisztikarnak egy része ki lett jelölve, amely Nagyatédra és környékére ment összeszedni a fegyvereket és honvédségi anyagokat. Így a bent lévő tisztok nem tudták szemmel tartani és megakadályozni a katonák szökését. Azonban mindjárt értesítettük a környező falvak tanács szerveit, hogy a katonákat értesítsék ki, hogy azonnal vonuljanak be állomás helyeikre. Ezzel lezárult a nov. 5.-e eseménye.

November 5-től eltelt időszak alatt az alábbiak történtek: Megtörtént az osztálynál az MSZMP szervező bizottságának felállítása, amely bizottság felülvizsgálta a párttagság helyzetét. Ez követő napokban a környező falvakban széthordott katonai anyagok, fegyverek, lőszer összeszedését hajtottuk végre, továbbá rendeztük elhelyezési körleteinket az összeszedett anyagokat raktároztuk és előkészítettük a rovincsolásra.

Hasonló tartalmú beszédet tartott 11.00kor az egész laktanya legénységi állománya előtt.
 Beszéde nyomán hatalmas felzudulás keletkezett a katonák körében, mivel az akkor már meglévő szovjet és pártellenes hangulatot és felfogást látták megtámadva.
 A beszéd botrányba fulladt és a szds.-t mindenféle sztáliniásprovokátornak nevezték el.
 Másnap, november 4.-én, miután a Szabad Európa rádió hamis adatokat közölt a szovjet csapatok ténykedéseiről, Tar szds.-t a legénységi állomány lefegyverezte és agyonlövétéssel fenyegette.
 A harcokosi ezred parancsnoki épületében talált menedéket, ahonnan d.u. 15.00-kor Varga őrnagy /68.mü.zj.pk./ gépkocsiján tudott csak eltávozni. A személyi állomány hangulata változatlan volt. A közvetve megelőző napokat már általában nacionalista semlegességi, stb. jelszavak jellemezték. Tehát az ellenforradalmi jelszavak és személyek érvényesültek a tömegben.

1956. november 4.

Vasárnap reggel a tisztek a rádió felhívására mentek be a laktanyába, mielőtt még a hadosztály parancsnok által elrendelt riadó kiértesítő lett volna. A laktanyában a legénység már teljesen felszerelve talpon volt.
 A szovjetellenes hangulat főleg a legénységél magas fokra emelkedett. Sokan a forradalom ügyét látták elárulva a szovjet csapatok beavatkozásában, és kérték lett volna ellenük a harcot fegyveresen is felvenni. A parancsnokság tanácstanul állott az események következtében és képtelen volt a vasárnapra kialakult politikai helyzetet helyesen értelmezni. Ennek következtében a legénység számára adott felvilágosítás sem vált meggyőző a természetesen azokat nem is elégitette ki. Időközben a politikai munkások közül Drabon szds. pk. pol. h. bejött az alakulathoz a többi politikai munkás és a parancsnok helyettes pedig az ezredparancsnok parancsára vonult be.
 A laktanya udvaron a legénység csoportosult és önállóan beszélgették és értékelték az eseményeket. A tisztek tanácstanul csoportosultak, a legénység bizalmatlan volt már a csapattisztékkel szemben is. Így minden meggyőző kísérlet a tisztek részéről hatástalan volt.
 A légkör egyre forróbb lett és minden pillanatban várható volt a legénység lázadása.
 A zűrzavart betetőzték a Szabad Európa rádió közlései, melyeket a legénység határozott követelésére kapcsoltak be a stúdióban. A Forradalmi Katonai Tanács, mint egységes irányító szerv megszűnt.
 A parancsnok mellett csak a Tanács tiszti tagjai állottak. Tevékenységük azonban semmi sem volt.
 A kezdődő bomlást megállítani nem tudták.
 A helyőrség helyőrségekből érkezett ellenőrizetlen hírek még csak főták az elégedetlenséget és szították a gyűlöletet a szovjet csapatok ellen.
 Az ezredparancsnoki irodában összegyűltek a helyőrség alakulatainak parancsnokai. Egészséges döntést azonban nem tudtak hozni.
 Az előljáró parancsnokságok mind a kaposvári, mind a keszthelyi semmi-féle konkrét intézkedést vagy parancsot nem adtak a helyzetre vonatkozóan.
 Közben a legénység körében a bomlás megindult. A kezdeményezés a tüzér katonák részéről indult meg, akik önhatalmúlag birtokukba vették a gépkocsikat és csoportosan kezdték elhagyni a laktanyát.
 A fejetlenséget betetőzte Varga őrnagy, az akkori helyőrség parancsnok felhívása, aki partizánharcokra szólította fel a katonákat és maga is egysége nevében biztosította a személyi állományt, hogy a helyőrséghez vezető utakat a harcokosok ellen aláaknázza.

6.

Parancsnoknak.

Erősítse meg a legfontosabb objektumok őrzését, a lőszer- és fegyverraktárakat, a pártbizottságot, a tanácsot, a postát, stb.

A pártbizottságot, ha szükséges, a laktanyában kell elhelyezni.

A helyőrségekbe vezető utakat ellenőrzés alatt kell tartani.

A helyőrségekben belül a rendőrséggel és megbízható munkásokkal együtt járőrözést kell folytatni.

Idegeneket igazoltatni kell. Gyanús elemeket, fegyveres embereket le kell tartóztatni.

Gyűlékezéseket fel kell oszlatni.

A fegyveres ellenállókát meg kell semmisíteni.

A helyi vasútiállomáson áthaladó teherforgalmat ellenőrizni kell.

A személyi forgalom tilos!

A helyőrségben a katonai rendet minden eszközzel fenn kell tartani.

A helyőrség parancsnok erős tartalékokkal rendelkezzen.

Parancsmat a helyőrség parancsnok hirdesse ki az egész személyi állomány előtt.

Budapest, 1956. október 27: 10.00

Bata István vezérezredes s. k.

Honvédelmi Miniszter

95

7.

Parancsnoknak.

A Politikai Bizottság határozata :

A harc a hatalomért folyik.

Aki ellenünk áll, az ellenforradalmár.

Harc a munkás-paraszt szövetségen alapuló államhatalomért, a szocializmus építéséért.

A párt és a kormány elment a végsőkig a hibák felszámolásában.

Akinek ez sem jó, az nem a népi demokráciát, hanem az ellenforradalmat akarja.

Katonák !

Kommunisták !

Tegyetek meg mindent a proletár hatalom megvédéséért !

A Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottsága

Ebből azonnal tiszti vagy katonai gyűlést kell tartani és lesokszorosítva leadni.

Közölni a megyei és járási pártbizottsággal.

Molnár Lajos szds.s.k.

pol.o. vez.

1956.10.27.